

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان
گروه معماری

روانشناسی محیط

برای معماران و طراحان

مدرس: پوران دخت سعادت

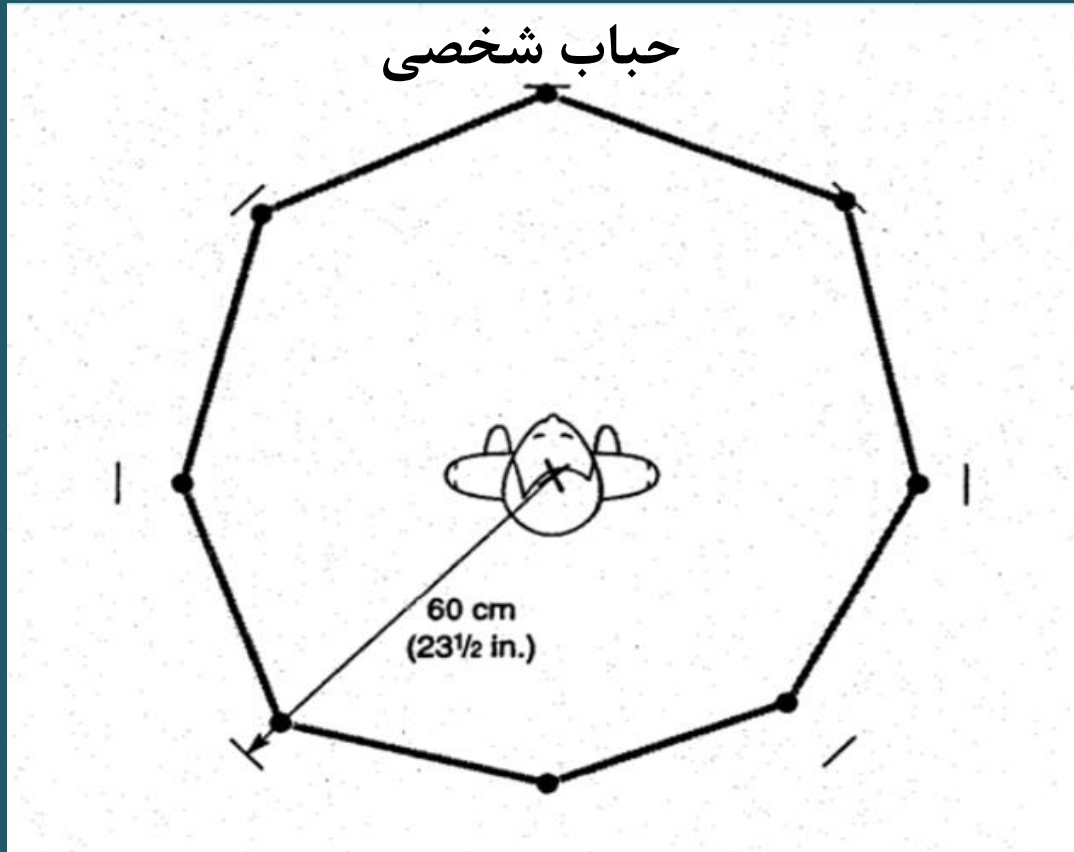

Gifford, Robert (2014). Environmental psychology: Principles and practice, WA: Optimal books.
مک اندرو، فرانسیس تی (1392)، روانشناسی محیطی، ترجمه غلامرضا محمودی، تهران: وانی

بخش پنجم

فضای شخصی و قلمرو

Robert Sommer

The Hidden Dimension

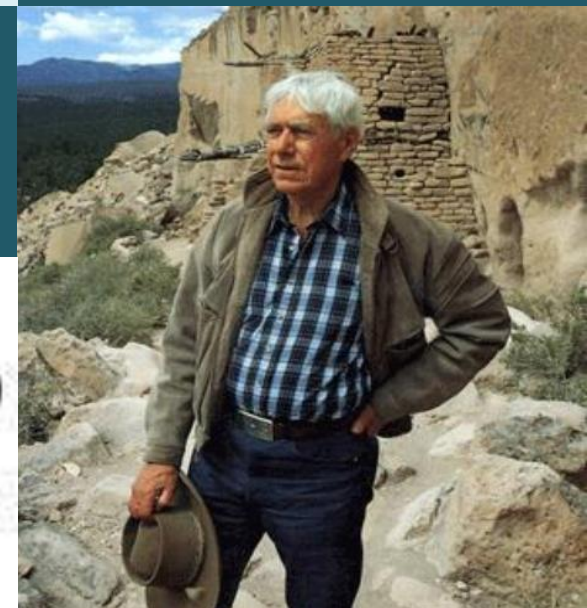
Edward T. Hall

Author of THE SECRET LANGUAGE
An anthropological examination of a
series of social and cultural

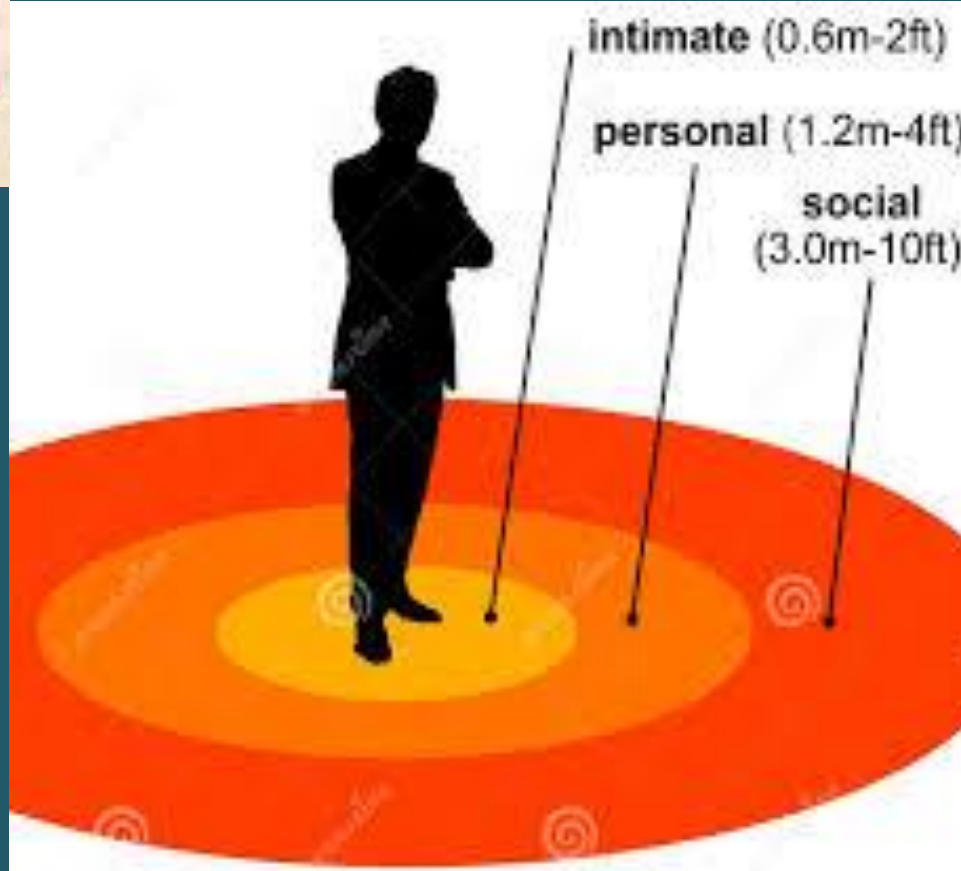
فواصل بين فردی

ادوارد هال (۱۹۶۶)

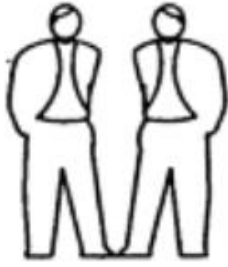

Proxemics

علم مطالعه رفتار فضایی انسان

Interpersonal Distance Zones

Intimate:

Near Phase: 0–15 cm (0–6 inches)

Far Phase: 15–45 cm (6–18 inches)

Personal:

Near Phase: 45–75 cm (18–30 inches)

Far Phase: 75–120 cm (2½–4 feet)

Social:

Near Phase: 120–200 cm (4–7 feet)

Far Phase: 200–350 cm (7–12 feet)

Public:

Near Phase: 350–700 cm (12–25 feet)

Far Phase: over 700 cm (25 feet)

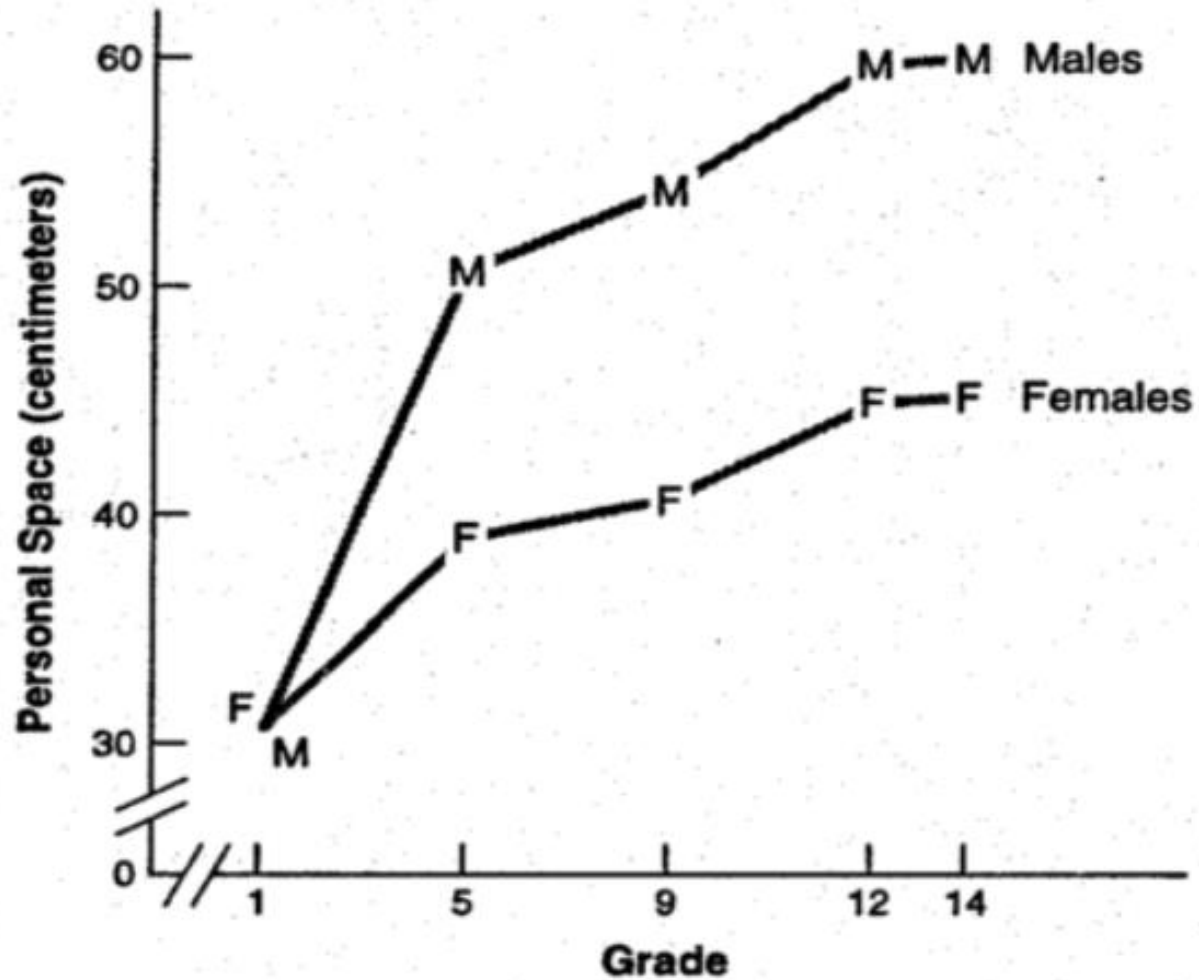

عوامل موثر بر فضای شخصی: ۱- عوامل فردی

- سن
- جنسیت
- شخصیت
- شرایط ویژه

افزایش فضای شخصی با افزایش سن اما متفاوت در جنسیت

عوامل موثر بر فضای شخصی: ۲- عوامل موقعیتی-اجتماعی

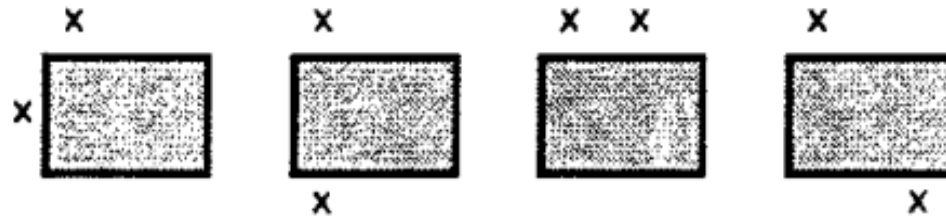
- جذابیت
- همکاری-رقابت
- موقعیت

انتخاب جای نشستن

Seating Arrangements

Bars

Two Men	14%	34%	52%
Man and Woman	15%	15%	70%

Restaurants

Two Men	100%		
Man and Woman	82%	16%	2%
Two Women	86%		14%

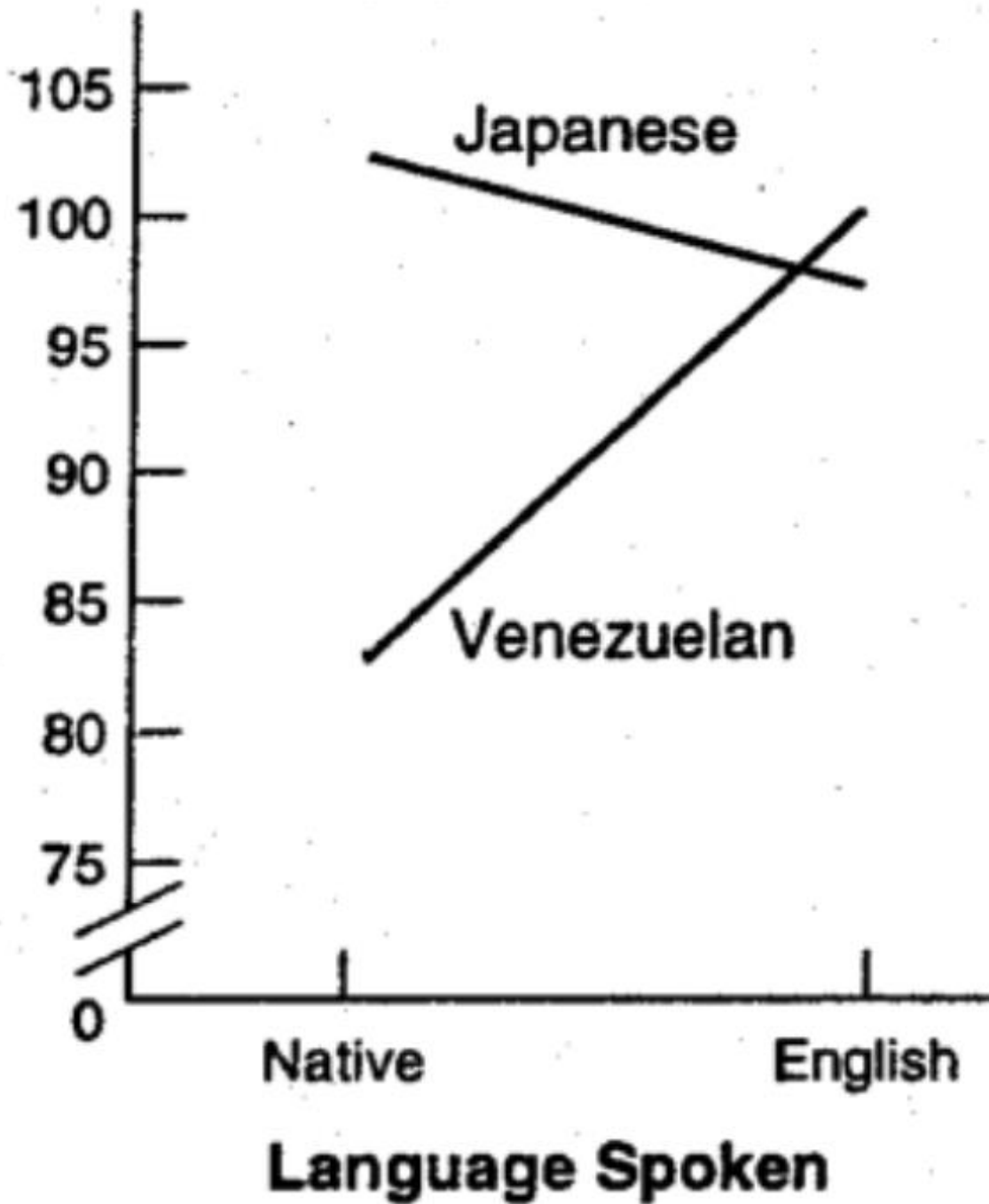

عوامل موثر بر فضای شخصی: ۳- عوامل فرهنگی، نژادی

- پیوستگی تماس

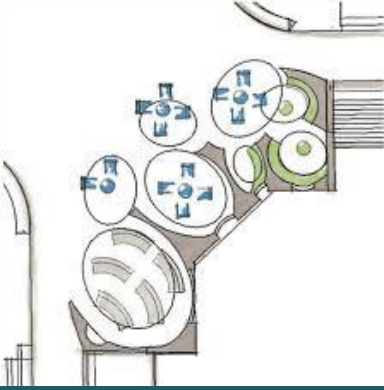

**Conversational Distance
(centimeters)**

فضای شخصی وابسته به زبان گفتگو

عوامل موثر بر فضای شخصی: ۴- عوامل موقعیتی- فیزیکی

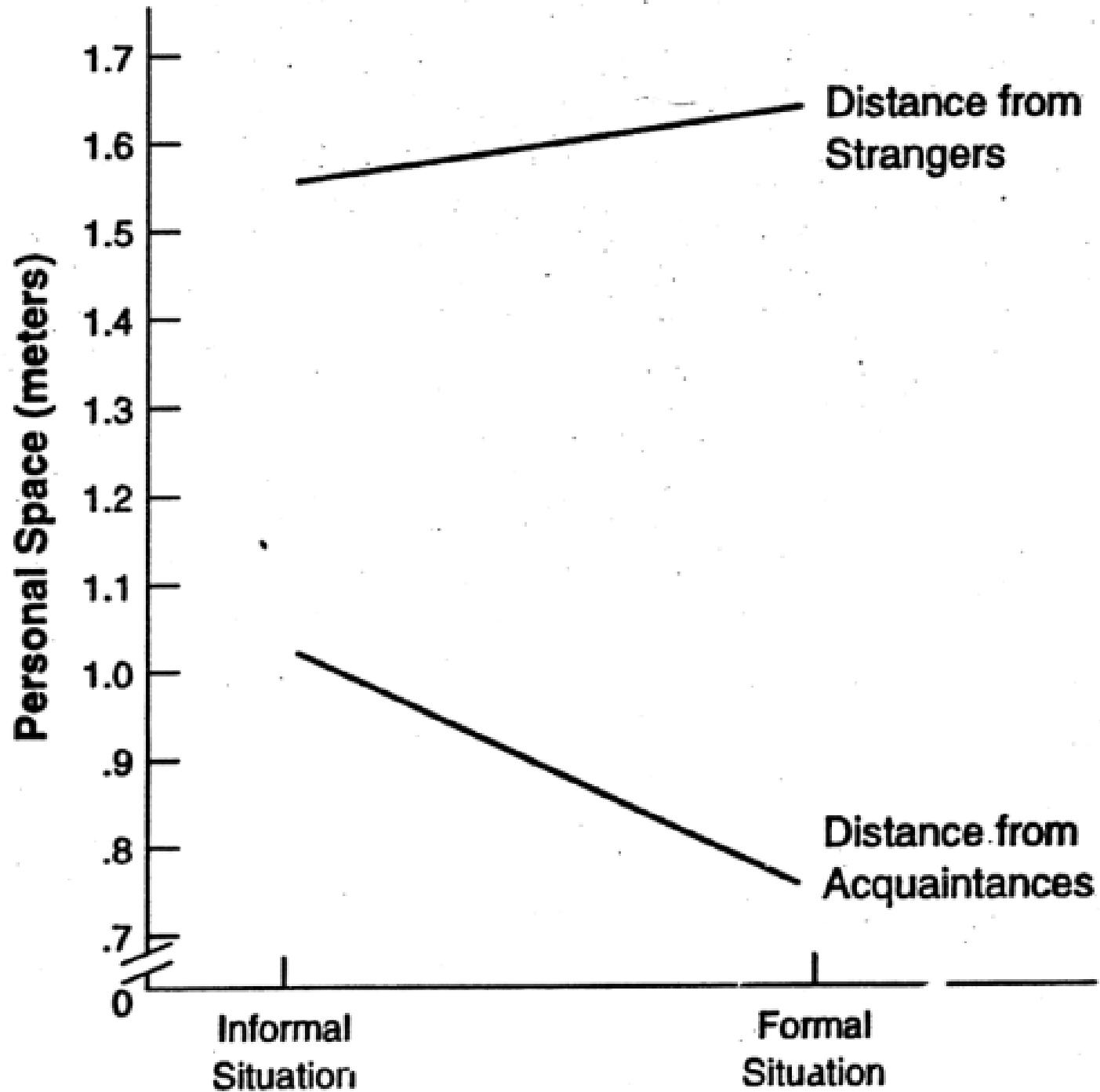
- چیدمان اجتماع پذیر- اجتماع گریز

- کنج ها

- درون-بیرون

- ارتفاع سقف و ابعاد فضا

اثر متقابل عوامل موثر

فضای شخصی به عنوان عامل موثر

- بر جذابیت
- بر انگیختگی
- بر تأثیر اجتماعی
- بر کمک کردن
- بر حرف شنوی کودکان

عملکردهای فضای شخصی

۱- حمایت از خویشتن (Dosey-Meisels Protection Theory): مصون نگه داشتن ما از تهدید جسمی یا هیجانی

۲- ارتباط و تنظیم صمیمیت (Argyle-Dean Intimacy-Equilibrium Theory)

نظریه پذیرندگی-تعارض یا نظریه صمیمیت-تعادل آرجیل و دین

توصیف می کند چگونه فاصله بین فردی و سایر رفتارهای غیرکلامی سطح صمیمیت

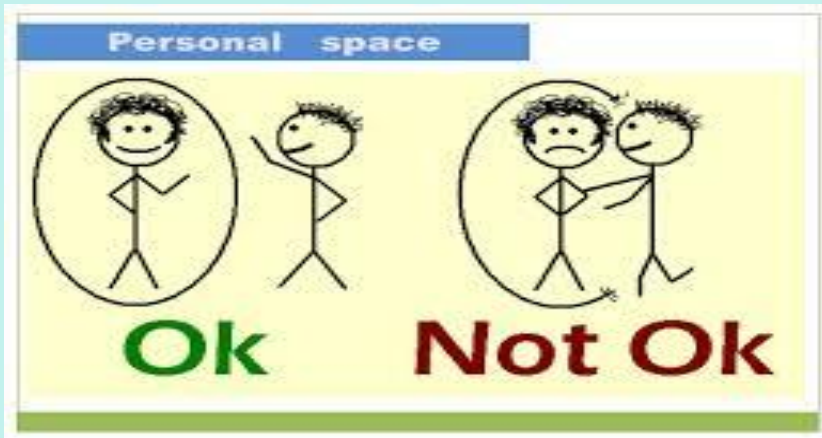
تعاملات بین افراد را حفظ می کند

۳- سازگاری با درونداد حسی (Optimal Stimulation Theory)

تلاش برای حفظ سطح بهینه از تحریک

کمک به تنظیم مقدار اطلاعات حسی دریافتی از دیگران

اندازه گیری فضای شخصی

۱- روش های شبیه سازی تصویری

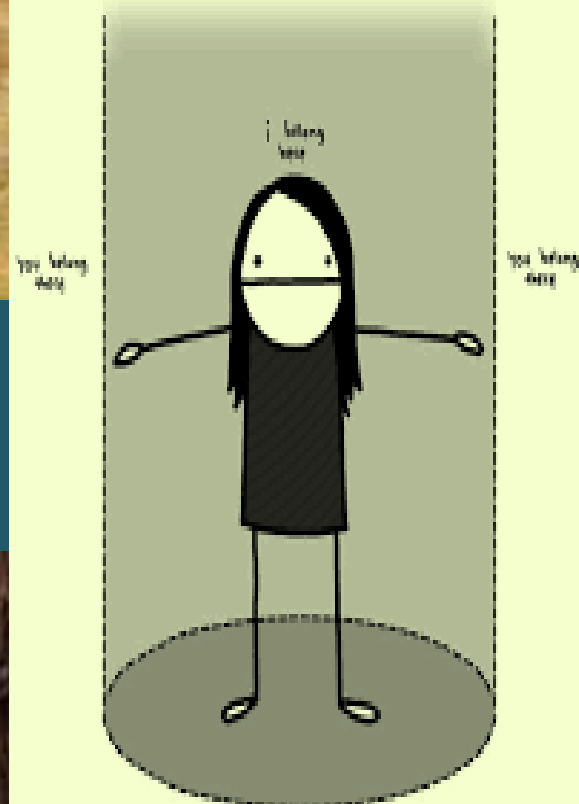
۲- روش های آزمایشگاهی ایست-فاصله

۳- مشاهده طبیعی (تهیه عکس و فیلم از موقعیت های طبیعی و اندازه گیری فواصل از روی کف فرش یا با شبکه های توری

قلمرو
Territory

MY PERSONAL AREA

Don't stand in it!!

قلمرو مکانی فضای معینی است که فرد یا گروهی، از آن
بعنوان محدوده اختصاصی استفاده و دفاع می کنند.

لئون پاستالان (۱۹۷۰)

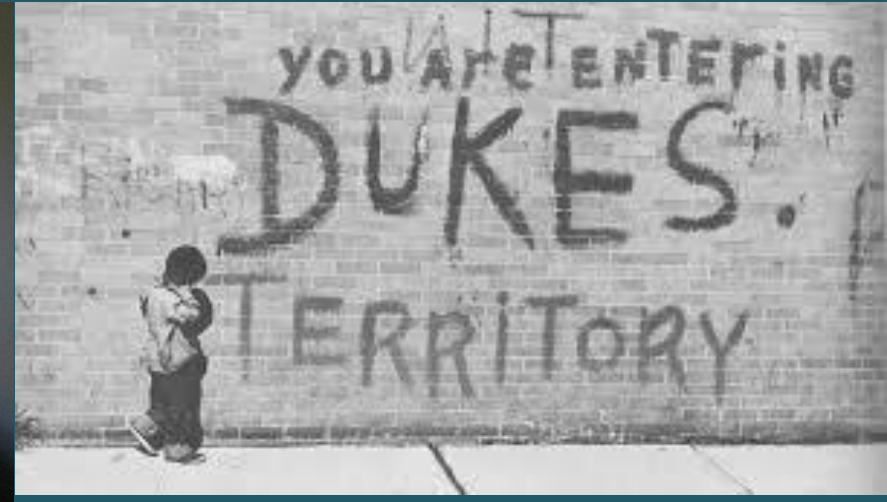
قلمرو و قلمروگرایی Territory & Territoriality

قلمروگرایی: رفتارهایی
برای اعمال کنترل بر فضا

قلمرو

Territoriality

- تجربه روزمره
- مشابه قلمروپایی دیگر حیوانات؟
- ژنتیکی یا آموختنی
- نشان گذاری (Marking) و شخصی سازی (Personalization)

عوامل موثر بر قلمروپایی

۱- عوامل فردی: سن، جنسیت، سایر عوامل

۲- عوامل اجتماعی: جو اجتماعی، کلاس اجتماعی، رقابت برای منابع، مالکیت، تکلیف

۳- عوامل فیزیکی: عوامل ایجاد فضای قابل دفاع

۴- عوامل فرهنگی

انواع قلمرو

انواع قلمرو (آلتمن)

- قلمرو اولیه (در مالکیت فرد یا گروهی خاص، تحت کنترل دائم)
- قلمرو ثانویه (قلمرو نیمه عمومی، مفصل بین قلمرو اولیه و عمومی)
- قلمرو عمومی (قلمرو موقتی، قابل دسترس همه، قلمرو آزاد، محدودیت زمانی)

انواع قلمرو (لایمن و اسکات)

- قلمرو عمومی
- قلمرو تعاملی: فضای اجتماعی موقتی
- خانه
- جسم

تعدی به قلمرو

(Lyman and Scott)

- تخطی (Invasion)

- تهاجم (Violation)

- آلودگی (Contamination)

انواع روش های دفاع از قلمرو

- سمبلیک: علائم، کپی رایت، و قراردادها
- غیر کلامی: نگاه، ژست و...
- پیراکلامی (Paraverbal): تغییر لحن و تن صدا
- کلامی
- فیزیکی (اشیا)
- فیزیکی (نیرو)

پیچیدگی قلمروپایی

۵ نوع قلمرو 3×3 نوع تعدی به قلمرو 6×6 نوع دفاع از قلمرو = ۹۰ تغییرات

فضای قابل دفاع (Defensible Space)

- به راحتی توسط دیگران مشاهده می شود
- شواهدی از دغدغه داشتن نسبت به محیط را نشان می دهد که
  - مربوط به رفتارها و شناخت قلمرویی ساکنین است
  - منجر به افزایش ریسک سرقت می شود
  - ریسک ادراک شده توسط سارق را افزایش می دهد.

Jane Jacobs

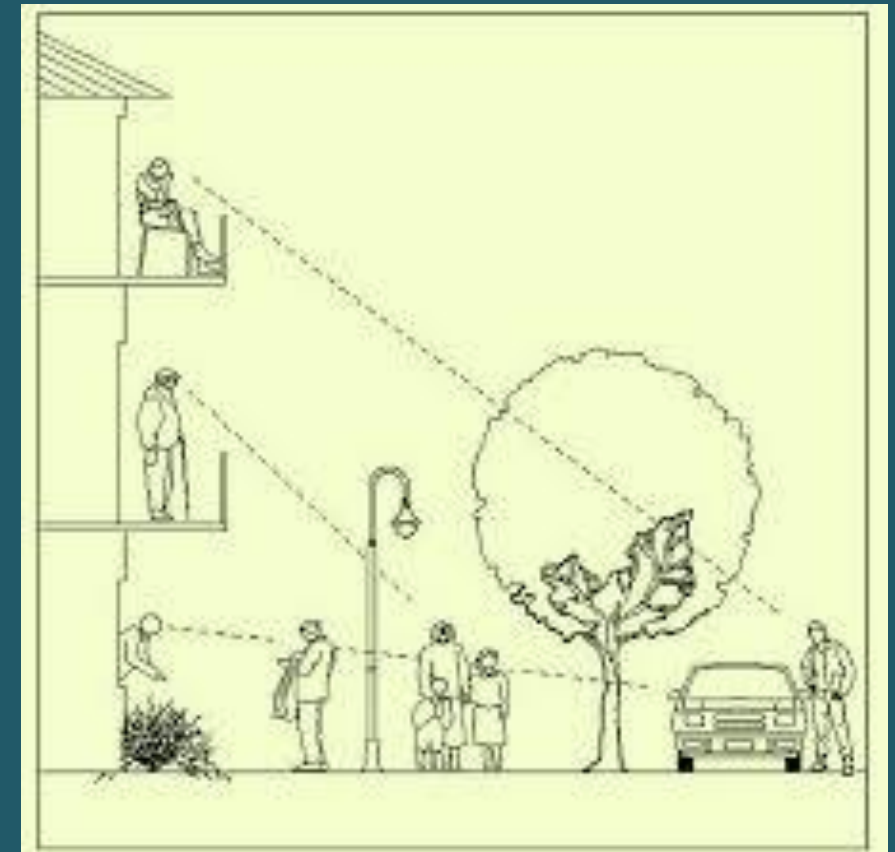

The Death and Life of Great American Cities (1961)

Oscar Newman

Defensible Space (1972)

□ به کار گرفته شده توسط براون و آلتمن به عنوان؛

- موانع واقعی
- موانع نمادین
- ردیابی تصرف
- قابلیت نظارت

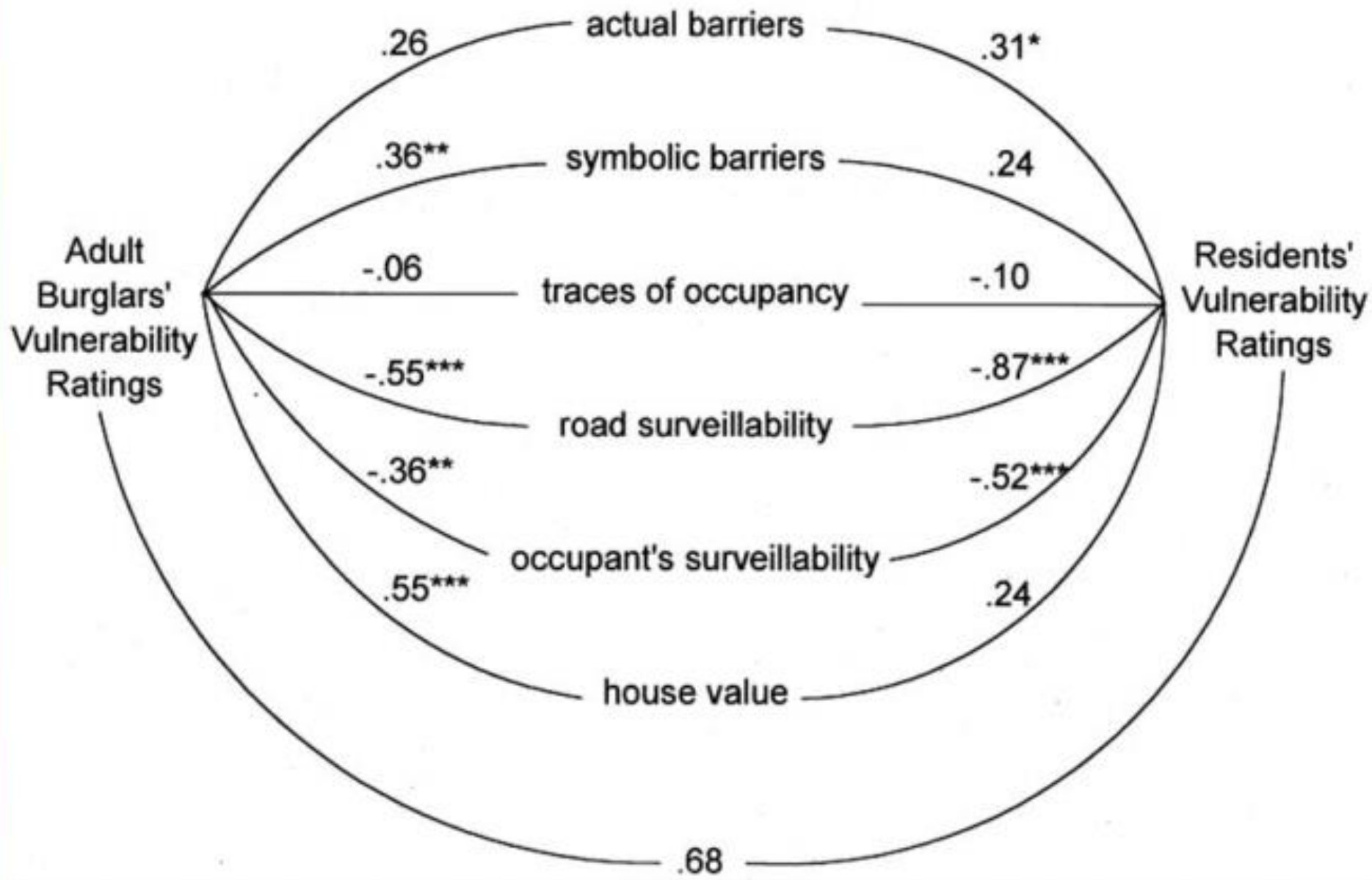

Multiple R = .74
R² = .55
Adjusted R² = .49

Cue Categories

Multiple R = .92
R² = .85
Adjusted R² = .83

A black and white photograph of a train window. The window is the central focus, showing a blurred interior of the train. On the left side, a person is visible, possibly a passenger or a staff member, looking out. On the right side, another person is visible, wearing a dark jacket with light-colored stripes on the sleeves. The overall scene is dimly lit, with the window providing the main source of light.

سپاس از توجه شما

سوال؟ ابهام؟